El ‘top ten’ de les escoles de l’elit política i econòmica catalana

Deu escoles privades i concertades de Barcelona són les preferides per les famílies més significades de la política, de l’economia i de la societat catalanes

Mireia Rom

Què tenen en comú Pujol, Roca, Rubert de Ventós i Mayor Zaragoza? A més d’haver participat en política des de punts de vista molt diversos, els uneix un altre aspecte: tots quatre van ser alumnes de **l’antiga Virtèlia, una de les escoles més exclusives de la Barcelona de postguerra.** En l’actualitat, el fenomen es repeteix: a la capital catalana trobem un seguit d’escoles que solen ser les preferides de l’elit política, social i cultural del país. És el cas, per exemple, d’Aula, del Liceu Francès, del Col·legi Alemany, de Saint Paul’s o de Sant Ignasi. Algunes són totalment privades. D’altres són concertades i reben diners públics de la Generalitat.

La Laura i el Marc són una parella hipotètica que viu al barri de Sarrià de Barcelona. Ella és professora d’universitat i ell és metge, i tenen una filla en comú, la Sara, que aviat anirà a l’escola. Com que s’ho poden pagar, estan pensant a portar-la a una escola d’elit. Quan algú els pregunta què tenen en compte a l’hora de triar escola, diuen sense dubtar: volem el millor per a la nostra filla. Quan hagin de triar centre, és possible que es decantin per una de les 10 escoles més selectes de la capital, on coincideixen les famílies més significades de la política, de l’economia i de la societat catalanes: Aula, el Liceu Francès, l’Escola Sant Ignasi – Jesuïtes de Sarrià, les Teresianes de Ganduxer, Saint Paul’s, St. Peter’s School, el Col·legi Alemany, el Liceu Italià, l’Escola la Miranda i la Benjamin Franklin. No són les úniques escoles d’elit, però sí les que reuneixen la majoria de cognoms més significatius de la capital.

Aquestes escoles, però, no treballen totes amb els mateixos plantejaments. Centres com l’esmentada Sant Ignasi o Súnion, una altra escola de referència, són capdavanters en innovació pedagògica: no treballen per assignatures, sinó per projectes que engloben diverses disciplines. Els **Jesuïtes de Sarrià** poden presumir de tenir una de les llistes més llargues d’exalumnes destacats de l’esfera barcelonina. Entre els que han compartit aula es troben l’exalcalde **Xavier Trias**; el president del grup municipal del PP, **Alberto Fernández Díaz**; el Síndic de Greuges, **Rafael Ribó**; l’actor i regidor d’ERC a l’Ajuntament de Barcelona, **Juanjo Puigcorbé**; l’escriptor **Carlos Ruiz Zafón**, i el científic **Joan Massagué**.

L'Escola Sant Ignasi – Jesuïtes de Sarrià

Així mateix, les **escoles internacionals** s'han convertit en una opció popular entre aquells que volen que els seus fills siguin pràcticament nadius en una altra llengua. És el cas de José Montilla, que va portar els seus dos fills grans al Col·legi Alemany; dels pares d'Oriol Junqueras, que el van matricular al Liceu Italià, i del fundador de Mango, Isak Andic, i del fundador dels hotels NH, Antonio Catalán, que s'han decantat per l'escola anglesa Saint Paul's.

L'expresident de la Generalitat **Artur Mas** va estudiar també en centres de referència: primer al **Liceu Francès** i posteriorment a **Aula**, on també va matricular els seus tres fills. Uns altres pares que han optat per Aula han estat el president del Futbol Club Barcelona, Josep Maria Bartomeu, que també n'és exalumne; el president del Banc Sabadell, José Oliu, i l'expresident del Grup Planeta José Manuel Lara Bosch. També hi ha estudiat l'actual regidora de la CUP a Barcelona Maria Rovira. D'altra banda, entre els que s'han estimat més portar la canalla al Liceu Francès hi ha l'expresident del Barça Joan Laporta, Iñaki Urdangarin i Cristina de Borbó quan vivien a Barcelona, i el president de Pronovias, Alberto Palatchi, que també hi va estudiar de petit.

No és estrany trobar similituds entre aquestes dues escoles: el fundador d'Aula, Pere Ribera, era el director de la línia espanyola del Liceu Francès. "Aula no va néixer per ser una escola d'elit, que potser és allò en què ha acabat convertint-se, sinó d'un pedagog visionari que volia construir una escola molt diferent del model franquista", explica Mar Romero, exalumna d'aquesta escola. De fet, en l'època de la dictadura, anar a una escola d'elit era una alternativa al sistema educatiu monopolitzat pel nacionalcatolicisme.

L'escola Aula / AULA

L’excel·lència, una qüestió delicada

Tant al Liceu Francès com a Aula, amb una bona butxaca no n’hi ha prou. També cal estar disposat a assumir un alt nivell d’exigència. Hi ha molts alumnes que fan classes particulars. “Si no arribes al nivell, has de treballar fora, perquè la resta seguirà avançant”, explica Clara Carbó, exalumna del Liceu Francès. El cas d’Aula no és gaire diferent. “El model de l’escola funciona si hi ha pocs alumnes i si aquests estan motivats”, apunta Romero. En ambdós casos, l’excel·lència es manté a través de la selecció que es produeix sobretot a secundària, en què els alumnes que no encaixen decideixen marxar-ne o bé són convidats a fer-ho.

Els perfils dels que se’n van són principalment quatre: els que prefereixen anar a una escola menys exigent, els que volen dedicar més temps a activitats artístiques, els que tenen un comportament conflictiu i els que no són capaços de seguir el ritme acadèmic. En aquest sentit, el sociòleg Xavier Bonal remarca que entre el 70% i el 80% del rendiment escolar té a veure amb el context social i familiar. Així doncs, els nens i les nenes que creixen en barris benestants tindran més recursos per superar els problemes d’aprenentatge.

Quan un centre convida un alumne a marxar-ne, per comunicar la notícia la direcció normalment es reuneix amb les famílies. És el cas d'en Pau (nom fictici), a qui van convidar a marxar del Liceu Francès perquè el seu nivell en matemàtiques no era prou bo, tot i que la seva família creu que la causa real va ser una actitud poc disciplinada. A la Núria la van animar a buscar un model diferent del d'Aula quan li van entregar les notes a final de curs, que es llegeixen públicament en un auditori. En Miquel tan sols va rebre una carta en què se li demanava amablement que no hi tornés. Malgrat això, tant exalumnes com professors coincideixen que ara existeix una major sensibilitat en aquest aspecte.

L'escola, l'àgora de les relacions socials

Un altre tret que fa especials les escoles d'elit és l'**oportunitat de cultivar les relacions socials, que poden suposar un trampolí al món professional**. L'Álvaro Sánchez, exalumne de la Benjamin Franklin, va rebre una oferta de feina el mateix dia que s'hi va graduar. Després de pronunciar el discurs principal de l'acte de graduació, un pare el va felicitar i li va dir: "Un dia podràs treballar per a mi". És per això que Esther Silberstein, professora jubilada d'Aula, argumenta que la meritocràcia existeix amb matisos. "Un noi o noia motivat de classe mitjana pot arribar tan alt com vulgui, però necessitarà contactes per moure's en les altes esferes", assenyala. A l'Estat espanyol, **el 81% dels llicenciats universitaris que són fills d'alts càrrecs i professionals també arriben a les mateixes posicions elevades.** En canvi, si parlem de llicenciats que són fills de classe obrera, la xifra es redueix fins al al 59%, segons les dades de Xavier Martínez-Celorrio i Antoni Marín (2012) publicades a 'Educación y movilidad social en España'.

En la majoria dels casos, les relacions entre l'escola i l'àmbit laboral es produeixen a través de les

borses de treball dels centres, que faciliten els contactes professionals entre exalumnes. El reconeixement acadèmic té un paper important. “No t’oferiran feina directament pel fet de ser d’Aula, però saps que, si has acabat a Aula, sols accedir a un determinat tipus de feines”, explica Romero. Carbó hi coincideix: “Estudiar al Liceu és com una garantia que no sé si acaba de ser justa, perquè algú d’una altra escola haurà de demostrar més la seva capacitat”.

La bombolla de Sarrià

Néixer a Sarrià, anar a l’escola a Sarrià i fer vida a Sarrià. Un patró que es compleix en alguns alumnes i que de vegades comporta un confinament voluntari. “**Tinc amics que no han agafat el metro mai de la vida**”, assegura Carla Pelegero, que va estudiar a l’Oak House School i després a les Teresianes de Ganduxer. En el cas de Barcelona, la Diagonal actua com el mur invisible de la ciutat. “Hi havia alumnes que, si els citaves en un teatre sota de la Diagonal, no hi sabien arribar”, destaca Silberstein.

Per als que no han nascut en aquest entorn, la bombolla pot resultar incòmoda. L’Andreu Marfull, pare de tres alumnes del Liceu Francès, afirma que dins l’escola també es produeix una segregació segons l’estil i el nivell de vida. “Quan els nens són petits, tots són amics, però a poc a poc veus que només vénen a les festes dels teus fills els pares i mares del teu entorn”.

Segons Josep Menéndez, director adjunt de la Fundació Jesuïtes Educació, una manera d’aconseguir que aquests cercles no siguin tan tancats és a través dels concerts educatius. Però precisament el fet que algunes escoles d’elit com Sant Ignasi, Súnion, Saint Paul’s, La Salle Bonanova, les Teresianes de Ganduxer i Sil rebin subvencions públiques ha despertat moltes crítiques. Per posar-ne un exemple, 400 euros és la quantitat que paguen cada mes els alumnes de **Súnion, que aquest curs ha rebut més d’1,2 milions d’euros per part de la Generalitat** en concepte de concert educatiu, segons les dades facilitades per la Direcció General d’Ensenyament.

Aquesta quota es dispara als 800-900 euros en el cas de Saint Paul’s, que el Govern català ha subvencionat amb més d’1,6 milions d’euros. Entre les escoles d’elit, la que en surt més beneficiada és Sant Ignasi, amb una dotació de més de 6 milions d’euros. Els alumnes abonen uns 150 euros el mes a secundària i 500 al batxillerat, que és privat. El sindicat de mestres i professors USTEC-STEs ja va denunciar aquesta situació el 2001 davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, però la demanda no es va admetre a tràmit.

Concerts amb escoles d’elit

Aquest any, el sindicat ha portat al Parlament una iniciativa legislativa popular (ILP), en què, entre altres qüestions, reclamava la fi dels concerts educatius d’elit i un augment del pressupost de la Generalitat en matèria d’educació. La ILP no serà tramitada a la cambra, després que els vots de Junts pel Sí i del PP ho impedissin. Amb una inversió de 5,2 milions d’euros, el Govern català encara se situa lluny de la mitjana de la UE, que és de 15 milions. El portaveu d’USTEC-STEs, Ramon Font, denuncia que la Generalitat va retallar el 16,6% el finançament de la conselleria d’Educació entre el 2010 i el 2015, mentre que va incrementar el 17% la partida dedicada als concerts educatius. La consellera d’Ensenyament, Meritxell Ruiz, però, descarta fer-hi cap canvi. “S’està governant per afavorir la reproducció de classes, i això s’aconsegueix carregant-te la pública i potenciant la concertada”, alerta Font.

Segons la informació facilitada per la Direcció General d’Ensenyament de la Generalitat, el Sant Ignasi va rebre el curs 2015/2016 un concert de la Generalitat per valor de 6,1 milions d’euros. El Saint Paul’s va rebre 1,6 milions d’euros; les Teresianes de Ganduxer, 2,4 milions; el Sil, 1,5 milions,

i Súnion, 1,2 milions.

L'escola s'ha descrit com la imatge de la meritocràcia, el vehicle de la mobilitat social i el bressol de la igualtat d'oportunitats. Però, en estar adscrita en un entorn socioeconòmic determinat i atreure alumnes d'un perfil concret, pot contribuir a perpetuar les classes socials? Així ho assegura Bonal: **"L'escola és un canal de reproducció de les elits des del punt de vista de l'hàbit i del capital social i cultural**". No solament és anar a la mateixa escola, sinó coincidir en actes, activitats extraescolars i llocs on anar de vacances. "En definitiva, es tracta de pagar el bitllet o la quota de manteniment del club de l'elit", afirma. Menéndez, en canvi, creu que "l'escola és un reflex dels territoris i té el repte d'ajudar a la mobilitat social, però no ho pot fer sola", exposa.

Actualment Catalunya és un dels països d'Europa amb una taxa de mobilitat social més alta, però la importància de l'herència i del patrimoni familiar s'accentua entre les classes més benestants i les més desafavorides. Segons l'Anuari de la Fundació Bofill, la taxa d'herència social ha augmentat 4,2 punts arran de la crisi i és del 38,8%, davant del 34,6% de l'any 2005, com mostra la recerca de Xavier Martínez-Celorrio i Antoni Marín sobre la mobilitat social dels joves catalans al 2012. Perquè l'escola continuï funcionant com un ascensor social, cal una voluntat política que Bonal i Font consideren que no hi és. Bonal subratlla que una escola que segrega és signe d'una comunitat amb poca cohesió social i molts elements de classe.

La Laura i el Marc encara no han decidit a quin centre educatiu portaran la Sara, però una cosa tenen clara: l'escola és un mirall que ens torna la imatge de la societat que tenim i de la societat que volem ser.

Exalumnes d'escoles d'elit

Escola Aula Europea – 600 €/mes

- Artur Mas, president de la Generalitat entre els anys 2010 i 2016 (promoció del 59)
- Josep Maria Bartomeu, president del Futbol Club Barcelona (promoció del 66)
- Maria Rovira, regidora de la CUP a l'Ajuntament de Barcelona

Liceu Francès – 600 €/mes

- Artur Mas, president de la Generalitat entre els anys 2010 i 2016 (promoció del 59)
- David Madí, exportaveu i exsecretari executiu de comunicació i estratègia de Convergència Democràtica de Catalunya (promoció del 71)
- Els quatre fills d'Iñaki Urdangarin i de la infanta Cristina quan vivien a Barcelona: Juan (promoció del 2003), Pablo (promoció del 2004), Miguel (promoció del 2005) i Irene (promoció del 2008)
- Alberto Palatchi Ribera, president de Pronovias (promoció del 52)

Escola Sant Ignasi – 150 €/mes (secundària) – 500 €/mes (batxillerat)

- Xavier Trias, alcalde de Barcelona entre els anys 2011 i 2015 (promoció del 49)
- Alberto Fernández Díaz, president del grup municipal del Partit Popular a l'Ajuntament de Barcelona (promoció del 64)
- Carlos Losada, director d'Esade (promoció del 60)
- Ignasi Carreras, director de l'Institut d'Innovació Social d'Esade (promoció del 60)
- Joan Rosell, president de la Confederació Espanyola d'Organitzacions Empresarials (CEOE) (promoció del 60)
- Rafael Ribó, Síndic de Greuges de Catalunya (promoció del 48)

- Joan Massagué, investigador pioner en la recerca sobre el càncer (promoció del 56)
- Juanjo Puigcorbé, actor i regidor d'ERC a l'Ajuntament de Barcelona (promoció del 58)
- Carlos Ruiz Zafón, escriptor (promoció del 67)
- Javier de la Rosa, advocat i empresari implicat en el 'cas KIO' (promoció del 50)
- Antoni Parellada, director actual de Sant Ignasi

Escola Virtèlia

Actualment, només existeix com a escola de música, però va ser el bressol educatiu del que es coneix com la 'generació Virtèlia', que integra bona part de l'elit barcelonina. Es va crear el 1939 al barri de Sarrià – Sant Gervasi amb una orientació catalanista, cristiana i antifranquista.

- Jordi Pujol, president de la Generalitat entre els anys 1974 i 2003 (promoció del 33)
- Pasqual Maragall, president de la Generalitat entre els anys 2003 i 2006 (promoció del 44)
- Ernest Maragall, president del Consell de Nova Esquerra Catalana i conseller d'Educació entre els anys 2006 i 2010 (promoció del 46)
- Miquel Roca, advocat (promoció del 43)
- Federico Mayor Zaragoza, director general de la UNESCO entre el 1987 i el 1999 (promoció del 37)
- Xavier Rubert de Ventós, filòsof (promoció del 42)
- Lluís Bassat, publicista i fundador de l'agència Ogilvy & Mather (promoció del 44)
- Marc Puig, secretari de Govern de Jordi Pujol (promoció del 65)
- Guillem Vidal, president del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya entre els anys 1994 i 2004 (promoció del 44)
- Anton Cañellas, Síndic de Greuges de Catalunya entre els anys 1993 i 2004 (promoció del 26)
- Ricardo Bofill, arquitecte i urbanista (promoció del 42)
- Jordi Llovet, catedràtic de literatura (promoció del 50)
- Martí Anglada, periodista (promoció del 52)
- Francesc Andreu, conegut artísticament com el Màgic Andreu (promoció del 51)
- Fèlix Millet, empresari, fundador de la Fundació Orfeó Català i Palau de la Música catalana. Condemnat per tràfic d'influències en el projecte de construcció d'un hotel amb irregularitats urbanístiques, en l'anomenat 'cas Millet' (promoció del 38).

Fe d'errades: En la versió inicial de l'article explicàvem que Joan Saura havia estat alumne d'Aula, quan realment no és així.